

Θεσσαλονίκη 23-03-2026

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ
ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΣΤΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(Α.Π.Θ.)**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 19/2026
(Ατομική)**

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο του Πρύτανη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) με αριθμ. εμπ. πρωτ. 1753/29-01-2026 (πρωτ. Γραφείου Ν.Σ.Κ. στο Α.Π.Θ. 451-142/02-02-2026) και τα συνημμένα σ' αυτό έγγραφα με αριθμ. πρωτ. 13840/14-10-2025 & 33590/17-12-2025 της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Α.Π.Θ., Διεύθυνση Περιουσίας και Προμηθειών, Τμήμα Κληροδοτημάτων.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν μαθητές/τριες οι οποίοι/ες έλαβαν υποτροφία από τα έσοδα του κληροδοτήματος Κωνσταντίνου Κατσέα για τη φοίτησή τους στο Γυμνάσιο, όπως είναι και η μαθήτρια Ν.Μ., μπορούν να συνεχίσουν να λαμβάνουν αυτοδίκαια την υποτροφία τους αυτή και μετά την αποφοίτησή τους από το Γυμνάσιο εφόσον εγγραφούν σε Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια και Τεχνικές Σχολές Μέσης Εκπαίδευση (σημερινά ΕΠΑΛ) των Νομών Θεσσαλονίκης ή Κιλκίς.

Ιστορικό

Από τα όσα αναφέρονται στα με αριθμ. πρωτ. 13840/14-10-2025 & 33590/17-12-2025 έγγραφα της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών, Διεύθυνση Περιουσίας και Προμηθειών, Τμήμα Κληροδοτημάτων του Α.Π.Θ. και τα λοιπά έγγραφα που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1.Ο Κωνσταντίνος Κατσέας του Χρήστου, κάτοικος εν ζωή Θεσσαλονίκης, ο οποίος απεβίωσε στην Αθήνα στις 15-01-1964, συνέταξε ενώπιον του Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης, Γεωργίου Βαβατσιούλα, την υπ' αριθμ. 6629/09-09-1960 δημόσια διαθήκη του που δημοσιεύθηκε νόμιμα με το υπ' αριθμ. 81/27-02-1964 πρακτικό του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης. Με τη διαθήκη του αυτή, εγκατέστησε, ως γενικό κληρονόμο, σε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία του, το Α.Π.Θ., προκειμένου τα εισοδήματα της περιουσίας του να χρησιμεύσουν για τη μόρφωση, πρακτική και πανεπιστημιακή, απόρων νέων, που κατάγονται από τη Μακεδονία και ειδικότερα τη Γευγελή (πόλη καταγωγής του διαθέτη) και διακρίνονται για το ήθος και την επίδοσή τους στην επιστήμη και τις τέχνες και με τους όρους και προϋποθέσεις που περιέχονται στη διαθήκη. Το Α.Π.Θ. αποδέχθηκε νομότυπα την κληρονομία αυτή.

2.Με την υπ' αριθμ. 9112/2002 αμετάκλητη απόφαση του Εφετείου Αθηνών αντικαταστάθηκαν οι 3^οs και 4^οs όρος της διαθήκης του Κ.Κατσέα κατόπιν σχετικής αιτήσεως του Α.Π.Θ. κατ' άρθρο 825 ΚΠολΔ και βεβαιώθηκε ότι, η θέληση του διαθέτη Κ.Κατσέα, που περιλαμβάνεται στην υπ' αριθμ. 6629/1960 δημόσια διαθήκη του, ως προς την παροχή υποτροφιών σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τροφίμους ορφανοτροφείων ή μαθητές μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τις ακόλουθες τροποποιήσεις: «α) στην πρώτη κατηγορία υποτρόφων περιλαμβάνονται αριστούχοι απόφοιτοι του Λυκείου, καταγόμενοι από τη Μακεδονία, που είναι οικονομικά αδύναμοι και έχουν εισαχθεί στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, για την παρακολούθηση θετικών επιστημών, με την προϋπόθεση ότι θα εξετάζονται με επιτυχία σε όλα τα μαθήματα του έτους σπουδών τους με μέσο όρο γενικής βαθμολογίας τουλάχιστον επτά (7), β)στη δεύτερη κατηγορία υποτρόφων περιλαμβάνονται οικονομικά αδύναμοι μαθητές τεχνικών επαγγελματικών λυκείων ή τεχνικών σχολών της Μακεδονίας, που στερούνται τουλάχιστον τον ένα από τους γονείς τους, κατάγονται από τη Μακεδονία και ειδικεύονται σε κάποια τέχνη, και γ) στην τρίτη κατηγορία υποτρόφων περιλαμβάνονται οικονομικά αδύναμοι μαθητές γυμνασίων ,που κατάγονται από τις παραμεθόριες περιοχές του νομού Κιλκίς και κατά προτίμηση από τη Γευγελή, με την προοπτική να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε τεχνικά επαγγελματικά λύκεια και τεχνικές σχολές μέσης

εκπαίδευσης των νομών Θεσσαλονίκης ή Κιλκίς, ενώ κατά τα λοιπά θα τηρούνται οι όροι και οι θελήσεις του πιο πάνω διαθέτη».

3. Με την υπ' αριθμ. 4034/2010 αμετάκλητη απόφαση του Εφετείου Αθηνών που εκδόθηκε κατόπιν νέας (δεύτερης) αιτήσεως του Α.Π.Θ. κατ' άρθρο 825 ΚΠολΔ, βεβαιώθηκε ότι, η θέληση του ως άνω διαθέτη ως προς την παροχή υποτροφιών σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τροφίμους ορφανοτροφείων ή μαθητές μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα μόνο με την τροποποίηση των όρων που έθεσε η υπ' αριθμ. 9112/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

4. Με την υπ' αριθμ. 36942/13-03-2024 απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης (Α.Δ.Μ.-Θ.) εγκρίθηκε η υπ' αριθμ. 13500/18-10-2023 αίτηση της Ν.Μ., μαθήτριας της Β' τάξης του 3^{ου} Ημερήσιου Γυμνασίου Χαριλάου, ως υποτρόφου του κληροδοτήματος Κ.Κατσέα για το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024. Σύμφωνα με το από 02-07-2024 συμβόλαιο υποτροφίας που συνήφθη μεταξύ του Α.Π.Θ. και του κηδεμόνα της Ν.Μ., η υποτροφία μηνιαίου ποσού 250 ευρώ χορηγείται αναδρομικά από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους 2023-2024 δηλαδή από 01-09-2023 έως και 30-06-2025. Σύμφωνα με τον όρο 3Γ του ως άνω συμβολαίου «...η υποτροφία θα συνεχίζεται περαιτέρω (μετά την αποφοίτησή της από το Γυμνάσιο) εφόσον η υπότροφος θα φοιτήσει σε ΕΠΑΛ (Επαγγελματικά Λύκεια) ή σε Δημόσιες Τεχνικές Σχολές Δβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Θεσσαλονίκης ή του Νομού Κιλκίς (με όποια επωνυμία και αν λειτουργούν κάθε φορά). Διαφορετικά η υποτροφία θα διακόπτεται με την αποφοίτηση της υποτρόφου από το Γυμνάσιο...».

5. Με την υπ' αριθμ. 80037/30-06-2024 αίτησή του, ο κηδεμόνας της μαθήτριας Ν.Μ. ζήτησε από το Τμήμα Κληροδοτημάτων του Α.Π.Θ., τη συνέχιση της υποτροφίας μετά την αποφοίτησή της από το Γυμνάσιο και την εγγραφή της σε ΕΠΑΛ (Επαγγελματικό Λύκειο) προσκομίζοντας όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά δηλαδή αποδεικτικό απόλυσης από το Γυμνάσιο και εγγραφή της στο 8^ο Ημερήσιο ΕΠΑΛ Θεσσαλονίκης.

6. Το Τμήμα Κληροδοτημάτων του Α.Π.Θ., με το υπ' αριθμ. 16834/23-10-2025 έγγραφό του διαβίβασε στην Α.Δ.Μ.-Θ. σχέδιο πρόσκλησης για τη χορήγηση υποτροφιών σε μαθητές/τριες Γυμνασίου από τα έσοδα του κληροδοτήματος Κ.Κατσέα ακαδημαϊκού έτους 2025-2026 για έλεγχο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 56 του ν. 4182/2013. Η Α.Δ.Μ.-Θ., με το υπ' αριθμ. 103706/01-12-

2025 έγγραφό της, ζήτησε να προστεθούν στις προϋποθέσεις της πρόσκλησης:
 α) βεβαίωση εγγραφής και φοίτησης σε ΕΠΑΛ ή σε δημόσιες Τεχνικές Σχολές Δ/θμιας Εκπαίδευσης του Νομού Θεσσαλονίκης ή του Νομού Κιλκίς (με όποια επωνυμία και αν λειτουργούν κάθε φορά) μετά τη λήξη των σπουδών στο Γυμνάσιο, προκειμένου να επιβεβαιώνεται η συνέχεια των σπουδών, και β) δήλωση της ειδικότητας του υποψηφίου, η οποία πρέπει να είναι τεχνική, σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη, όπως αυτή ερμηνεύτηκε με την υπ' αριθμ. 9112/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 109 του Συντάγματος ορίζεται: «1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή στην ευρύτερή της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ότι η θέληση του διαθέτη ή του δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως νόμος ορίζει».

8. Στο άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος ορίζεται: «5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης». Στο άρθρο 1 του εκτελεστικού της παραπάνω διάταξης του Συντάγματος ν.3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις» (Α'274) ορίζεται: «Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις, κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου, είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών,

ποινικών και ειδικών δικαστηρίων, που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές, κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους, που κάθε απόφαση τάσσει...».

9. Στα άρθρα 173,200 και 1781 του ΑΚ ορίζεται: Άρθρο 173 «Κατά την ερμηνεία της δήλωσης βουλήσεως αναζητείται η αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις». Άρθρο 200 «Οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη». Άρθρο 1781 «Είναι άκυρη η διάταξη της διαθήκης υπέρ προσώπου τόσο αορίστου ώστε ο προσδιορισμός του να είναι αδύνατος».

10. Στα άρθρα 321,322 παρ. 1 ΚΠολΔ ορίζεται: Άρθρο 321 «Όσες οριστικές αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων δεν μπορούν να προσβληθούν με ανακοπή ερημοδικίας και έφεση είναι τελεσίδικες και αποτελούν δεδικασμένο». Άρθρο 322 « 1. Το δεδικασμένο εκτείνεται στο ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε, αν η απόφαση έκρινε οριστικά για μια έννομη σχέση που έχει προβληθεί με αγωγή, ανταγωγή, κύρια παρέμβαση ή ένσταση συμψηφισμού...».

11. Στις διατάξεις των άρθρων 1,2,10,47,56 και 82 παρ. 1,8 και 9 του ν. 4182/2013 (Α'185) «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» όπως τροποποιήθηκε με το ν.4223/2013 (Α'287) οι οποίες καταργούνται από την έκδοση των διαπιστωτικών πράξεων της παρ. 5 του άρθρου 5 και της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 5259/2025 (Α'228) δυνάμει των άρθρων 131 και 268 του αυτού νόμου, χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να έχουν εκδοθεί οι σχετικές διαπιστωτικές πράξεις του ν. 5259/2025, ορίζεται: Άρθρο 1. «Ορισμοί. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως: 1. «Κοινωφελής περιουσία»: το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομιά, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό. Ως «κοινωφελής περιουσία» νοείται επίσης και το νομικό πρόσωπο που τα διαχειρίζεται και εκπροσωπεί, εφόσον υπάρχει. Οι όροι «κοινωφελής περιουσία», «περιουσία» και «εθνικό κληροδότημα» ταυτίζονται. 2. «Συστατική πράξη»: η διαθήκη ή η πράξη δωρεάς, με την οποία καταλείπεται νόμιμα περιουσία κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου.3.«Κοινωφελής σκοπός»: κάθε εθνικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός και γενικά επωφελής για την κοινωνία, εν όλω ή εν μέρει, σκοπός. 4. «Αρμόδια αρχή»: είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας

της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες δια των οικείων Διευθύνσεων.5...». Άρθρο 2 «Υποχρεώσεις Δημοσίου - Αρμοδιότητες 1. Το Δημόσιο έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών. 2. Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον τα σχετικά θέματα δεν ρυθμίζονται καθόλου ή ρυθμίζονται ελλιπώς στη συστατική πράξη. Οι κανόνες δημόσιας τάξης του κώδικα υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση. 3. Αρμοδιότητα του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης υφίσταται, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 και τυχόν ειδικών διατάξεων, στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Όταν ο σκοπός της περιουσίας εκπληρώνεται κατά κύριο λόγο μέσα στα όρια μιας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ανεξαρτήτως του τόπου όπου βρίσκεται η περιουσία. Τυχόν επικουρικοί σκοποί δεν επηρεάζουν την αρμοδιότητα. β).... 4. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις αρμόδιος είναι ο Υπουργός Οικονομικών...». Άρθρο 10 «Ερμηνεία συστατικών πράξεων - Μεταβολή σκοπού.1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου και των όρων διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και των ορισμών για τον τρόπο διοίκησης της. 2. Αν υπάρχει αμφιβολία περί του περιεχομένου της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή ή αμφισβήτηση επ' αυτού, αυτή επιλύεται από το αρμόδιο κατ' άρθρο 825 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας δικαστήριο. 3. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστήριο αποφαινεται επίσης, κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, επί του εάν η βούληση του διαθέτη ή δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος της, και καθορίζει τον τρόπο της επωφελέστερης ή ασφαλέστερης αξιοποίησης της περιουσίας, καθώς και το σκοπό και την περιοχή για την οποία πρέπει αυτή να διατεθεί... 4....5....» Άρθρο 47 «Υποτροφίες – Διαγωνισμοί. Αν από τη συστατική πράξη προβλέπεται η χορήγηση υποτροφιών ή βοηθημάτων, οικονομικών ενισχύσεων και βραβείων από πρόσωπα εκτός του Δημοσίου, που δεν αποτελούν ιδρύματα, εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του άρθρου 56». Άρθρο 56 «Χορήγηση υποτροφιών. 1. Αν με συστατική πράξη έχει ανατεθεί σε ίδρυμα η χορήγηση υποτροφιών και δεν προβλέπεται από τη συστατική πράξη ή τον Οργανισμό του η διεξαγωγή διαγωνισμού, οι υποτροφίες χορηγούνται

κατόπιν σχετικής έγγραφης γνωστοποίησης προς την αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και προς την αρμόδια αρχή: (α) της πρόσκλησης και των όρων για τη χορήγηση υποτροφιών και της ανάρτησης αυτών στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος και της δημοσίευσης αυτών σε μια εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας και (β) της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου περί χορήγησης των υποτροφιών. Η αρμόδια αρχή μπορεί να ελέγχει την τήρηση των όρων της συστατικής πράξης, του Οργανισμού και του νόμου και να ζητά την τροποποίηση των όρων για τη χορήγηση ή της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου περί χορηγήσεως εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την κάθε κοινοποίηση μόνο για λόγους που ανάγονται στην παράβαση των όρων της συστατικής πράξης, του Οργανισμού ή του νόμου. Μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας, η αρμόδια αρχή δεν μπορεί να αιτηθεί τροποποίηση...2. Μετά την επιλογή των υποτρόφων συνάπτεται σύμβαση μεταξύ αυτών και της διοίκησης του ιδρύματος, με βάση τους όρους της προκήρυξης ή της απόφασης επιλογής, εφόσον δεν έχει μεσολαβήσει προκήρυξη. Ειδικότερα θέματα απονομής υποτροφιών εκ μέρους των ιδρυμάτων μπορεί να ρυθμίζονται με την απόφαση της παραγράφου 6 του άρθρου 38...». Άρθρο 82 «1.Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασής τους...8. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού, καταργούνται: α) ο α.ν. 2039/1939 (Α΄455), β) ...γ)... στ) Κάθε γενική ή ειδική διάταξη, η οποία αφορά θέματα, που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκεινται στις διατάξεις του. 9. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου, κάθε παραπομπή στον α.ν 2039/1939 ή γενικά στη νομοθεσία περί Εθνικών Κληροδοτημάτων, νοείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του».

12. Στο άρθρο 825 του ΚΠολΔ όπως είχε αναδιατυπωθεί με το άρθρο 77 παρ. 3 ν. 4182/2013 και τροποποιήθηκε στη συνέχεια με το άρθρο 114 του ν. 5259/2025 (Α΄228) με έναρξη ισχύος, κατά την παρ. 1 του άρθρου 268 του αυτού νόμου [η παρ. 1, όπως είχε τροποποιηθεί με το άρθρο 127 του ν. 5264/2025 (Α΄239/19-12-2025) διαμορφώθηκε με το άρθρο 67 παρ. 2 ν. 5275/2026 (Α΄17/06-02-2026)], από 01-01-2026 ορίζεται: «Κάθε αμφιβολία ή

αμφισβήτηση για την ερμηνεία διαθήκης ή εν ζωή δικαιοπραξίας, με την οποία διατίθενται περιουσιακά στοιχεία με κληρονομιά, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του κράτους ή κοινωφελών σκοπών, εφόσον αναφέρεται στον τρόπο της εκκαθάρισης και γενικά της διαχείρισης και της εκτέλεσης της περιουσίας, που έχει διατεθεί στο Δημόσιο ή για κοινωφελή σκοπό, υπάγεται στην αρμοδιότητα του Εφετείου Αθηνών. Εφόσον η αξία της περιουσίας, που έχει διατεθεί στο Δημόσιο ή για κοινωφελή σκοπό, δεν υπερβαίνει το ποσό των πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ, αρμόδιο δικαστήριο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών». Πριν τη θέσπιση του ισχύοντος Συντάγματος το έτος 1975, με το άρθρο 5 του α.ν. 2039/1939, οι σχετικές διαφορές υπάγονταν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εφετείου Αθηνών, το οποίο ήταν αρμόδιο για την επίλυση, κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, κάθε αμφισβήτησης για την ερμηνεία διαθήκης ή εν γένει συστατικής πράξης (ΕφΠειρ 356/2020).

13. Στα άρθρα 1 και 22 του Κανονιστικού Διατάγματος 18/1941 (ΦΕΚ Α΄ 286/23-08-1941) «Περί του τρόπου απονομής υποτροφιών εκ κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών καταλειπομένων εις άλλα πρόσωπα νομικά ή φυσικά πλην του Κράτους» που εκδόθηκε λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, και των διατάξεων των άρθρων 1,2 του α.ν. 2039/1939 ορίζεται: Άρθρο 1 : «1. Υποτροφία εκ κληρονομιών, κληροδοσιών ή δωρεών καταλειφθεισών εις άλλα πλην του Κράτους νομικά ή φυσικά πρόσωπα, παρέχονται κατά τας διατάξεις του παρόντος Δ/τος.2...3. Αι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται μόνον εφόσον δεν αντίκεινται προς το περιεχόμενον της συστατικής πράξεως (διαθήκης ή δωρεάς)». Άρθρο 22. «1. Η κατά την παρ. 2 του άρθρου 21 του παρόντος γενομένη δημοσίευσις της Υπουργικής αποφάσεως ανακοινούται υπό του Υπουργείου των Οικονομικών (Δ.Ε.Κ.) εις την Διοικούσαν Επιτροπήν, ήτις κοινοποιεί εις τους υποτρόφους έγγραφον διορισμού και καλεί τούτους, ή εν περιπτώσει ανηλικιότητος, τους νομίμους εκπροσώπους αυτών, όπως συνάψωσι εφ' απλού το εν άρθρω 109 του Α.Ν. 2039 οικείον Συμβόλαιον υποτροφίας. 2. Από της χρονολογίας του εν τη προηγουμένη παραγράφω εγγράφου διορισμού άρχεται συμφώνως τω εδαφ. 1 της παρ. 2 του άρθρου 55 του Α.ν. Νόμου 2039/193 η υποτροφία και ο υπότροφος θεωρείται διορισθείς.3. Παρόμοιον συμπληρωματικόν συμβόλαιον συνάπτεται και εις τας εν άρθροις 27 και 28 του παρόντος περιπτώσεις παρατάσεως του χρόνου της υποτροφίας και αυξήσεως της χορηγίας».

Ερμηνεία-εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, καθώς και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα :

14. Κατά διαχρονική επιταγή του συνταγματικού νομοθέτη (και ήδη του άρθρου 109 του ισχύοντος Συντάγματος), το Κράτος, όταν με διαθήκη ή δωρεά διατίθενται περιουσιακά στοιχεία υπέρ αυτού, ή υπέρ κοινωφελών σκοπών, μεριμνά για την πιστή εκτέλεση της βούλησης των διαθετών-δωρητών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον οικείο κώδικα περί κοινωφελών περιουσιών ν. 4182/2013 ο οποίος αντικατέστησε τους προγενέστερους, α.ν. 2039/1939 και ν. 455/1976 (Ν.Σ.Κ. 44/2023,σκ.12.118/2023,σκ.10). Ήδη με το άρθρο 131 του ν. 5259/2025 (Α΄228) καταργούνται τα άρθρα 1 έως και 76, 80 έως και 82 του κώδικα κοινωφελών περιουσιών και σχολαζουσών κληρονομιών (ν.4182/2013) με έναρξη ισχύος, κατ'άρθρο 268 του αυτού ν. 5259/2025, των σχετικών με τα θέματα που αφορούν οι ως άνω διατάξεις, την έκδοση αμφοτέρων των διαπιστωτικών πράξεων της παρ. 5 του άρθρου 5 και της παρ. 3 του άρθρου 7 του αυτού νόμου. Εξάλλου από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 173 και 1781 επ. του ΑΚ, προκύπτει ότι στην ερμηνεία των διαθηκών αναζητείται, χωρίς προσήλωση στις λέξεις, η αληθινή βούληση του διαθέτη, σκοπούμενη από άποψη υποκειμενική και όχι αντικειμενική, κατά την έννοια της οποίας η βούληση αυτή θα προσδιοριζόταν κατά τις αντιλήψεις τρίτων, σύμφωνα με τη συναλλακτική καλή πίστη, την προβλεπόμενη από το άρθρο 200 του ίδιου Κώδικα, το οποίο όμως δεν έχει εφαρμογή στην ερμηνεία διαθηκών (ΑΠ 843/2017,945/2013).

15. Μετά τη θέση σε ισχύ του εκτελεστικού της ως άνω συνταγματικής διάταξης ν. 4182/2013 δηλαδή την 10-11-2013 κατ'άρθρο 102 αυτού, η κρατική εποπτεία επί των κοινωφελών περιουσιών δεν ασκείται αποκλειστικά από τον Υπουργό Οικονομικών, αλλά και από τον Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης όταν ο σκοπός της περιουσίας εκπληρώνεται μέσα στα όρια αυτής, ή η καταλειπόμενη περιουσία βρίσκεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της μέσα στα όρια αυτής, κατά τις διακρίσεις των παρ. 3 και 4 του άρθρου 2 του ίδιου ν. 4182/2013 (Ν.Σ.Κ. 433/2013). Παρόμοια ρύθμιση

εισάγεται και με τις νέες διατάξεις των άρθρων 4 περ. δ' και 26 παρ. 2 του ν. 5259/2025 κατά τις οποίες στα ενεργά κοινωφελή ιδρύματα και στις ενεργές αυτοτελείς περιουσίες, η εποπτεία ασκείται και από τις κατά τόπο αρμόδιες Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, με βάση την έδρα της διοίκησής τους.

16. Κατά την παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 4182/2013, περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Παρόμοια ρύθμιση εισάγει και το άρθρ. 8 παρ. 1 περ. γ' του ν. 5259/2025. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου και των όρων διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και των ορισμών για τον τρόπο διοίκησής της. Κατά την παρ. 2 του άρθρου 10 του ν. 4182/2013, αν υπάρχει αμφιβολία περί του περιεχομένου της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή ή αμφισβήτηση επ' αυτού, αυτή επιλύεται από το αρμόδιο κατ' άρθρο 825 ΚΠολΔ δικαστήριο. Η ερμηνεία που οδηγεί στην ως άνω άρση των αμφισβητήσεων ως προς την έννοια διάταξης της συστατικής πράξης είναι δεσμευτική για τη Διοίκηση (Ν.Σ.Κ. 66/2015, 96/2023).

17. Κατά τις διατάξεις των άρθρων 47 και 56 του ν. 4182/2013 αν από τη συστατική πράξη προβλέπεται η χορήγηση υποτροφιών ή βοηθημάτων, οικονομικών ενισχύσεων και βραβείων από πρόσωπα εκτός του Δημοσίου, που δεν αποτελούν ιδρύματα, και δεν προβλέπεται από τη συστατική πράξη ή τον Οργανισμό του η διεξαγωγή διαγωνισμού, οι υποτροφίες χορηγούνται κατά τη διαδικασία που περιγράφεται στα άρθρα 56 του ν. 4182/2013 και 21 επ. του Κανονιστικού Διατάγματος της 18/23 Αυγ. 1941 που εφαρμόζει εν προκειμένω η Διοίκηση ήτοι έγγραφη γνωστοποίηση από την εποπτεύουσα αρχή προς την αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και την αρμόδια αρχή της πρόσκλησης και των όρων για τη χορήγηση της υποτροφίας που δημοσιοποιείται προσηκόντως κ.λ.π. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής των υποτρόφων και την κοινοποίηση του έγγραφου διορισμού προς αυτούς, συνάπτεται συμβόλαιο υποτροφίας ενώ σε περίπτωση παράτασης χορήγησης της υποτροφίας συνάπτεται συμπληρωματικό συμβόλαιο.

18. Σύμφωνα με τα άρθρα 95 του Συντάγματος και 1 ν.3068/2002, η Διοίκηση, κατ'εφαρμογή των, καθιερωμένων από το Σύνταγμα, αρχών του κράτους δικαίου, της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και της προστασίας

των διοικουμένων, έχει υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις όλων των δικαστηρίων και τους όρους που θέτει η κάθε απόφαση. Συμμόρφωση σημαίνει αποδοχή των με δύναμη δεδικασμένου εξοπλισμένων δικαστικών κρίσεων καθώς επίσης και τη συντέλεση όλων των ενεργειών, που είναι κατά νόμο αναγκαίες για την υλοποίηση των προσδιορισμένων στο διατακτικό της απόφασης υποχρεώσεων ενέργειας. Δικαστικές αποφάσεις, κατά την έννοια του παραπάνω ν.3086/2002 είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει (Ν.Σ.Κ. 40/2020,σκ. 17).

19. Εν προκειμένω στην υπ' αριθμ. 6629/1960 δημόσια διαθήκη του Κ.Κατσεά, και ειδικότερα στον 4^ο όρο αυτής, όπως ερμηνεύθηκε με την υπ' αριθμ. 9112/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, ορίζεται ότι, μεταξύ των δικαιούχων της υποτροφίας είναι απόφοιτοι Δημοτικών Σχολείων *«...δια την εγγραφήν των και φοίτησιν εις πρακτικά γυμνάσια και εν συνεχεία από της αποφοιτήσεώς των εκ της Γ' Τάξεως του Γυμνασίου, ...δια την εισαγωγήν των εις μέσας τεχνικάς Σχολάς της Θεσσαλονίκης, προς δημιουργίαν τεχνικώς μορφωμένων στελεχών...»*. Περαιτέρω με την υπ' αριθμ. 4034/2010 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, βεβαιώθηκε ότι, η θέληση του ως άνω διαθέτη ως προς την παροχή υποτροφιών σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τροφίμους ορφανοτροφείων ή μαθητές μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα μόνο με την τροποποίηση των όρων που έθεσε η υπ' αριθμ. 9112/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών ως ακολούθως: *«Οι υποτροφίες να χορηγούνται σε οικονομικά αδύναμους σπουδαστές Δημοσίων Επαγγελματικών Λυκείων ή Δημοσίων Τεχνικών Σχολών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Μακεδονίας, με όποια επωνυμία και αν λειτουργούν κάθε φορά, οι οποίοι θα κατάγονται από τη Μακεδονία, θα έχουν ηλικία έως 22 ετών, προτιμωμένων των νεωτέρων σε ηλικία, κατά σειρά προτεραιότητας, θα έχουν συγκεντρώσει μέσο όρο βαθμολογίας, στο προηγούμενο έτος ή εξάμηνο σπουδών τους, δεκαέξι (16) και πάνω, με άριστα το βαθμό είκοσι (20), προτιμωμένων εκείνων με την υψηλότερη βαθμολογία, θα στερούνται, λόγω θανάτου, τον έναν τουλάχιστον εκ των γονέων τους, με προτεραιότητα, όσων έχουν χάσει και τους δύο γονείς τους, θα διακρίνονται για το ήθος τους και θα εξειδικεύονται σε κάποια τέχνη (π.χ. Τεχνολογικοί Τομείς)»*, ενώ κατά τα λοιπά θα τηρούνται οι όροι και οι

θελήσεις τους πιο πάνω διαθέτη». Από το διατακτικό των ως άνω δικαστικών αποφάσεων, συνάγεται σαφώς ότι, η δεύτερη κατηγορία των υποτρόφων από τα έσοδα του κληροδοτήματος Κ.Κατσέα, όπως είχε διαμορφωθεί με την υπ' αριθμ. 9112/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, έχει διευρυνθεί σε τρόπο ώστε να μην αποκλείονται τα άτομα που περιγράφονται στη σχετική (δεύτερη) αίτηση του Α.Π.Θ. προς το δικαστήριο η οποία έγινε εν όλω δεκτή με την υπ' αριθμ. 4034/2010 απόφαση του Εφετείου Αθηνών ενώ κατά τα λοιπά θα τηρούνται οι όροι και οι θελήσεις του διαθέτη. Εν κατακλείδι από το περιεχόμενο της ως άνω διαθήκης όπως ερμηνεύθηκε με τις υπ' αριθμ. 9112/2002 & 4034/2010 αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών συνάγεται σαφώς ότι, κατά τη βούληση του διαθέτη Κ.Κατσέα δεν αποκλείεται, οι απόφοιτοι του Γυμνασίου που έχουν λάβει την υποτροφία που θέσπισε με τη διαθήκη του στη διάρκεια των σπουδών τους στο Γυμνάσιο, να συνεχίσουν να την λαμβάνουν και μετά την αποφοίτησή τους από αυτό εφόσον εγγραφούν σε Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια και Τεχνικές Σχολές Μέσης Εκπαίδευση (σημερινά ΕΠΑΛ) των Νομών Θεσσαλονίκης ή Κιλκίς υπό τις λοιπές προϋποθέσεις που τάσσει ο διαθέτης.

20. Με την ως άνω βούληση του διαθέτη Κ.Κατσέα, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί κατά τα ανωτέρω με τις δύο (2) αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών, συνάδει τόσο ο όρος 3Γ του ως από 02-07-2024 συμβολαίου υποτροφίας που συνήφθη μεταξύ του Α.Π.Θ. και του κηδεμόνα της Ν.Μ. κατά τον οποίο με τον οποίο «...η υποτροφία θα συνεχίζεται περαιτέρω (μετά την αποφοίτησή της από το Γυμνάσιο) εφόσον η υπότροφος θα φοιτήσει σε ΕΠΑΛ (Επαγγελματικά Λύκεια) ή σε Δημόσιες Τεχνικές Σχολές Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Θεσσαλονίκης ή του Νομού Κιλκίς (με όποια επωνυμία και αν λειτουργούν κάθε φορά). Διαφορετικά η υποτροφία θα διακόπτεται με την αποφοίτηση της υποτρόφου από το Γυμνάσιο...» όσο και το αίτημα της εποπτεύουσας αρχής (Α.Δ.Μ.-Θ.) όπως διατυπώθηκε με το υπ' αριθμ. 103706/01-12-2025 έγγραφό της προς το Α.Π.Θ. ήτοι ότι, στις προϋποθέσεις της πρόσκλησης χορήγησης της υποτροφίας από το κληροδότημα Κ.Κατσέα για το ακαδημαϊκό έτος 2025-2026 θα πρέπει να προστεθούν: α) βεβαίωση εγγραφής και φοίτησης των ενδιαφερομένων σε ΕΠΑΛ ή σε δημόσιες Τεχνικές Σχολές Δ/θμιας Εκπαίδευσης του Νομού Θεσσαλονίκης ή του Νομού Κιλκίς (με όποια επωνυμία και αν λειτουργούν κάθε φορά) μετά τη λήξη των σπουδών στο Γυμνάσιο, προκειμένου να επιβεβαιώνεται η συνέχεια των σπουδών, και β)

δήλωση της ειδικότητας του υποψηφίου, η οποία πρέπει να είναι τεχνική, κατά τη βούληση του διαθέτη, όπως ερμηνεύτηκε με τις υπ' αριθμ. 9112/2002 και 4034/2010 αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών.

Απάντηση

21. Σύμφωνα με όσα ανωτέρω αναφέρονται, η απάντηση που προσήκει στο τεθέν ερώτημα του Τμήματος Κληροδοτημάτων του Α.Π.Θ. είναι η ακόλουθη: Τόσο οι αρμόδιες υπηρεσίες του Α.Π.Θ. όσο και η εποπτεύουσα αρχή (Α.Δ.Μ.-Θ.) οφείλουν να προβούν σε όλες τις αναγκαίες θετικές ενέργειες για την υλοποίηση του διατακτικού των υπ' αριθμ. 9112/2002 & 4034/2010 αμετακλήτων αποφάσεων του Εφετείου Αθηνών με τις οποίες ερμηνεύθηκε η βούληση του διαθέτη Κ.Κατσέα. Σύμφωνα με αυτήν, δεν αποκλείεται μαθητές/τριες που έχουν λάβει υποτροφία για τη φοίτησή τους στο Γυμνάσιο, όπως είναι και η Ν.Μ., να συνεχίσουν να την λαμβάνουν και μετά την αποφοίτησή τους από αυτό εφόσον εγγραφούν σε Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια και Τεχνικές Σχολές Μέσης Εκπαίδευσης (σημερινά ΕΠΑΛ) των Νομών Θεσσαλονίκης ή Κιλκίς υπό τις λοιπές προϋποθέσεις που τάσσει ο διαθέτης. Για την παράταση χορήγησης της υποτροφίας θα συνταχθεί το προβλεπόμενο στο άρθρο 22 παρ. 3 του Κανονιστικού Διατάγματος 18/1941 συμβόλαιο παράτασης.

Η Γνωμοδοτούσα

Όλγα Τσιρκινίδου

Νομική Σύμβουλος του Κράτους